

Q2016.046
Quicksan flora en fauna
Van Heemstraweg 115a te Dreumel

**EcoTierra- ecologisch
adviesbureau**

Van Heemstraweg 115a te Dreumel

- Quickscan in het kader van de Flora- en faunawet -

Opdrachtgever	VanWestreenen BV Anthonie Fokkerstraat 1a 3772 MP Barneveld
Contactpersoon	De heer S. van Westreenen
Datum veldbezoek	22 april 2016
Uitvoerend ecooloog	ing. J.M. de Wever
Kenmerk rapport	Q2016.046.2-Quickscan flora en fauna Van Heemstraweg 115a te Dreumel
Datum rapport	28 september 2016
Auteur	ing. J.M. de Wever

Paraaf

EcoTierra-ecologisch adviesbureau
Margijnenenk 12
7415 JZ Deventer

www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
0570-597418

→ Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 DESKRESEARCH	8
2.2 VELDBEZOEK	8
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 HUIDIGE SITUATIE	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN INGEPEN	10
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	12
4.1 BEVINDINGEN DESKRESEARCH	12
4.2 BEVINDINGEN VELDONDERZOEK	13
5 EFFECTENBEOORDELING	16
5.1 EFFECTEN BESCHERMDE GEBIEDEN	16
5.2 EFFECTEN SOORTEN	16
6 CONCLUSIE	20

BIJLAGEN

1. Ecologisch werkprotocol steenmarter
2. Wettelijk kader
3. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Van Heemstraweg 115a te Dreumel (gemeente West Maas en Waal) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

Het plangebied ligt ten noorden van de kern van Dreumel en betreft twee agrarische schuren en weiden.

Het plangebied is niet gelegen in het GNN. Op circa 400 meter ligt het Natura2000-gebied 'Rijntakken'. Binnen het plangebied zijn geen beheertypen aanwezig.

De aanleiding voor het uitvoeren van onderhavige quickscan is de gewenste vestiging van een loonwerkbedrijf. In dit kader zullen de aanwezige kippenschuren worden geamoveerd. Ter plaatse van deze schuren zal waarschijnlijk tuin komen (mondelinge mededeling bewoner 115a). Achter de zuidelijke schuur zal een loods van 15x65 meter worden gerealiseerd. De uitrit voor deze nieuwe loods zal via het weiland ten oosten van de schuren naar de reeds bestaande erfverharding van Zijvond 2 lopen.

Er worden in het kader van onderhavig project geen bomen gekapt of oppervlaktewateren gedempt.

Deze ingrepen vallen binnen de Flora- en faunawet onder het belang j: de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Onderhavige quickscan is gebaseerd op een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Dit veldbezoek heeft op 22 april 2016 plaatsgevonden.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Beschermde gebieden	De voorgenomen ingrepen zullen naar verwachting geen negatief effect hebben op beschermde (natuur)gebieden. Onderhavige rapportage betreft geen Voortoets Nb-wet.
Soortgroepen	Flora Er zijn geen beschermde wilde soorten aangetroffen.
	Vogels In en naast de te amoveren opstallen kunnen algemeen voorkomende vogels broeden. → De sloopwerkzaamheden (en eventuele rooiwerkzaamheden) dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden; → Bij de bouwwerkzaamheden dient rekening met eventueel broedende in de directe omgeving te worden gehouden. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Tevens zijn er geen significante onderdelen (zoals foerageergebieden en schuilmogelijkheden) van functionele leefgebieden van soorten als de kerkuil en de huismus vastgesteld. In het verleden is de noordelijke schuur hoogstwaarschijnlijk gebruikt door een steenuil om er te verblijven en/of te broeden. Gezien de huidige staat van de schuur en de aanwezigheid van een steenmarter maakt dat de steenuil niet meer is te verwachten. → De initiatiefnemer heeft op vrijwillige basis twee speciale steenuilenkasten opgehangen binnen het perceel.

	→ Het plangebied betreft geen essentieel onderdeel (foerageergebied) van het functionele leefgebied van deze soort.
	Grondgebonden zoogdieren Vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Mogelijk dat de steenmarter de kippenschuren gebruikt als dagverblijfplaats. Een steenmarter heeft diverse rustverblijfplaatsen binnen zijn of haar territorium. → Tijdens het veldbezoek kon de exacte functie van de te amoveren opstallen niet worden vastgesteld; → In dat kader zal de sloop van de opstallen conform het bijgevoegde ecologische werkprotocol (bijlage 1) moeten gebeuren.
	Vleermuizen Er zijn geen geschikte verblijf- en/of voortplantingsplaatsen aanwezig binnen het plangebied. Tevens betreft het plangebied geen essentieel foerageergebied en zullen er door de ingreep geen essentiële vliegroutes verloren gaan.
	Amfibieën, reptielen en vissen Er zijn geen vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen of exemplaren van streng en strikt beschermde overige soorten waargenomen. Algemeen voorkomende soorten kunnen eventueel gebruik maken van het plangebied.
	Ongewervelden/ overige soorten Er zijn geen vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen of exemplaren van streng en strikt beschermde overige soorten te verwachten.
Flora- en faunawet	Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er in de huidige situatie <u>geen</u> procedurele gevolgen zijn ten gevolge van de voorgenomen ingrepen, mits er aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan (zoals sloop buiten broedseizoen en conform bijgevoegd ecologisch werkprotocol). → Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving; → Nader onderzoek naar soorten is <u>niet</u> noodzakelijk; → Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is <u>niet</u> noodzakelijk; → Voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1) geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft.

1 INLEIDING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Van Heemstraweg 115a te Dreumel (gemeente West Maas en Waal) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het uitvoeren van onderhavige quickscan is de gewenste vestiging van een loonwerkbedrijf. In dit kader zullen de aanwezige kippenschuren worden geamoveerd. Ter plaatse van deze schuren zal waarschijnlijk tuin komen (mondelinge mededeling bewoner 115a). Achter de zuidelijke schuur zal een loods van 15x65 meter worden gerealiseerd. De uitrit voor deze nieuwe loods zal via het weiland ten oosten van de schuren naar de reeds bestaande erfverharding van Zijvond 2 lopen.

De beschreven activiteiten kunnen negatieve gevolgen hebben voor aanwezige flora- en faunasoorten op de locatie en de directe omgeving.

In verband met de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet op 1 april 2002 is het noodzakelijk om voorafgaande aan bouw- en/ of sloopactiviteiten te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van onderhavige quickscan is inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een overtreding van de vigerende natuurwetgeving tot gevolg hebben.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- zijn er binnen het plangebied beschermde dier- en plantsoorten aangetroffen en/of worden deze verwacht?
- wat is de juridische status van deze soorten?
- ligt het plangebied in of nabij beschermde natuurgebieden, zoals het GNN of Natura2000-gebieden?
- hebben de voorgenomen activiteiten een (significant) negatief effect op deze soorten of gebieden?
- wat zijn de gevolgen en dienen er (mitigerende) maatregelen genomen te worden?
- dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden?
- dient er een ontheffing aangevraagd te worden?

1.3 Volledigheid onderzoek

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de aan- of afwezigheid van soorten. Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Aan de hand expert-judgement en bekende ecologische principes zal een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten. Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag in principe worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Hierbij geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen hebben opgetreden en dat de wetgeving gelijk is gebleven. Bij onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels) geldt in principe dat onderzoeksgegevens maximaal 3 jaar oud mogen zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn. (bron: ministerie van Economische Zaken).

2 ONDERZOEKSOPZET

In onderhavige quickscan is de locatie gescreend op de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Er is gestart met een deskresearch en vervolgens is de locatie bezocht.

2.1 Deskresearch

Alvorens het terrein is bezocht zijn diverse (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. De waarnemingen zijn gedaan tussen 2011 en 2016. Hierdoor is indicatief een beeld verkregen of er streng en strikt beschermde soorten voorkomen in het kilometer-/uurhok waarin het plangebied is gelegen.

Diverse kaarten (waaronder kernkwaliteiten GNN en GO, Natura2000 en natuurbeheerplan) van de provinciale site www.gelderland.nl zijn geraadpleegd op 22 april 2016.

Tevens is een rapport van Econsultancy uit 2010 'Quickscan Flora en fauna Van Heemstraweg 126 te Dreumel in de gemeente West Maas en Waal' bestudeerd. Deze locatie ligt op circa 100 meter van het plangebied.

2.2 Veldbezoek

Het plangebied is op 22 april 2016 overdag bezocht. Ten tijde van het veldbezoek was het grijs, maar droog met een temperatuur van rond de 14°C.

Tijdens het veldonderzoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, graafsporen, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

De directe omgeving van het plangebied is tijdens het veldbezoek eveneens bekeken.

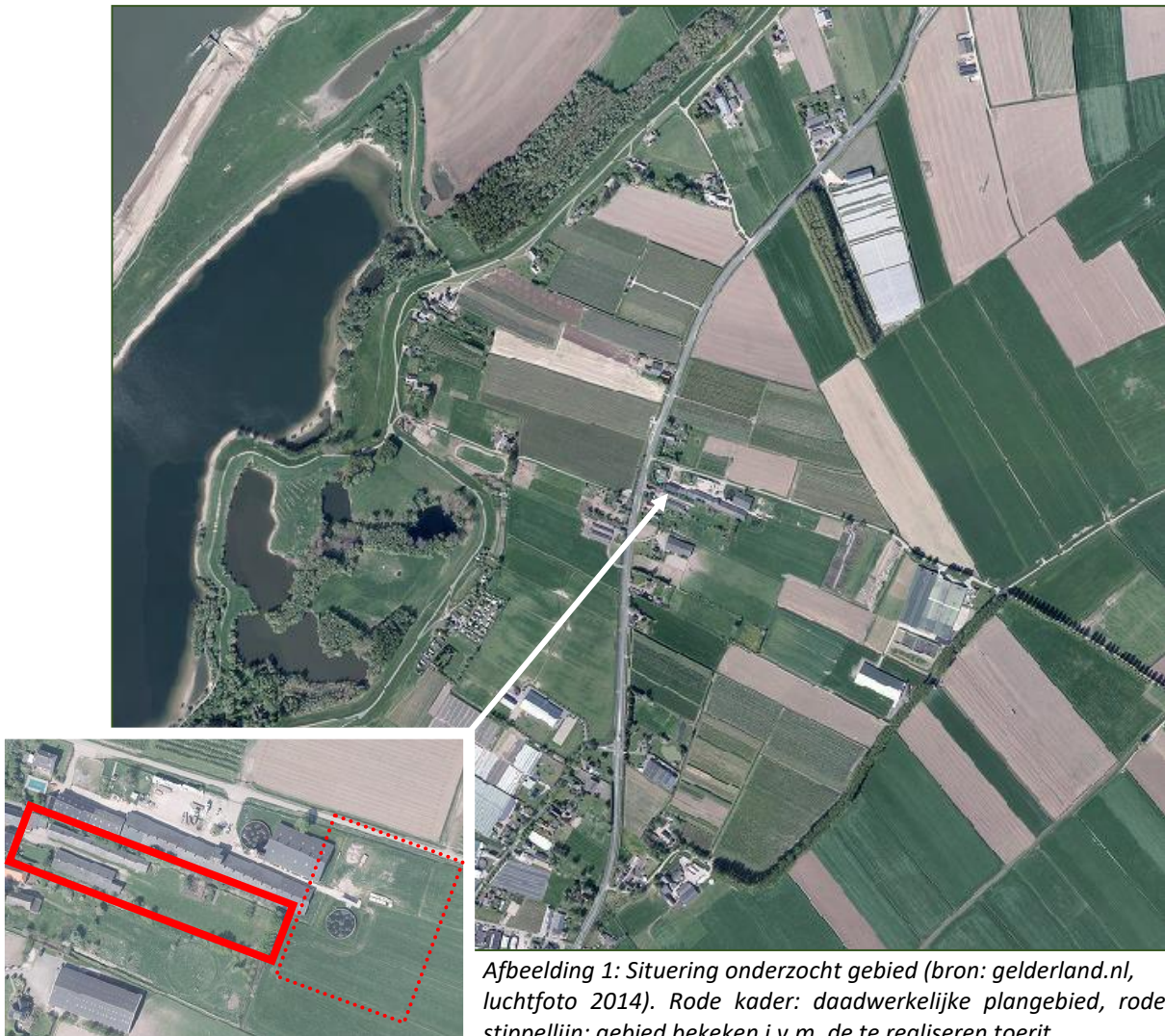
Het onderzoek is uitgevoerd door een ecoloog met een relevante HBO-opleiding en ruime ervaring met het uitvoeren van quickscans. Tevens worden door de ecoloog diverse relevante cursussen gevolgd, symposia en congressen bezocht en diverse vakbladen en nieuwsbrieven gelezen om de laatste ontwikkelingen te volgen. De onderzoeker is in het bezit van diverse certificaten, waaronder 'Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, niveau 4. IPC Groene Ruimte (door Stadswerk erkend certificaat)'.

Tijdens het veldonderzoek zijn de initiatiefnemer en zijn zoon geïnterviewd.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk zijn de onderzoekslocatie en de voorgenomen activiteiten beschreven. Op onderstaande afbeelding is het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt ten noorden van de kern van Dreumel en betreft twee agrarische schuren en weiden. De noordelijke kippenschuur staat leeg en verkeert in een matige staat van onderhoud. De andere kippenschuur wordt gebruikt als opslag. Beide schuren hebben (deels) dakisolatie. Op dit moment lopen er schapen in de weide.

De aanwezige woning 115a valt buiten het onderzoeksgebied. Aan deze woning zullen geen ingrepen plaatsvinden.

De directe omgeving bestaat met name uit agrarische percelen.

Foto's: Indrukken plangebied.

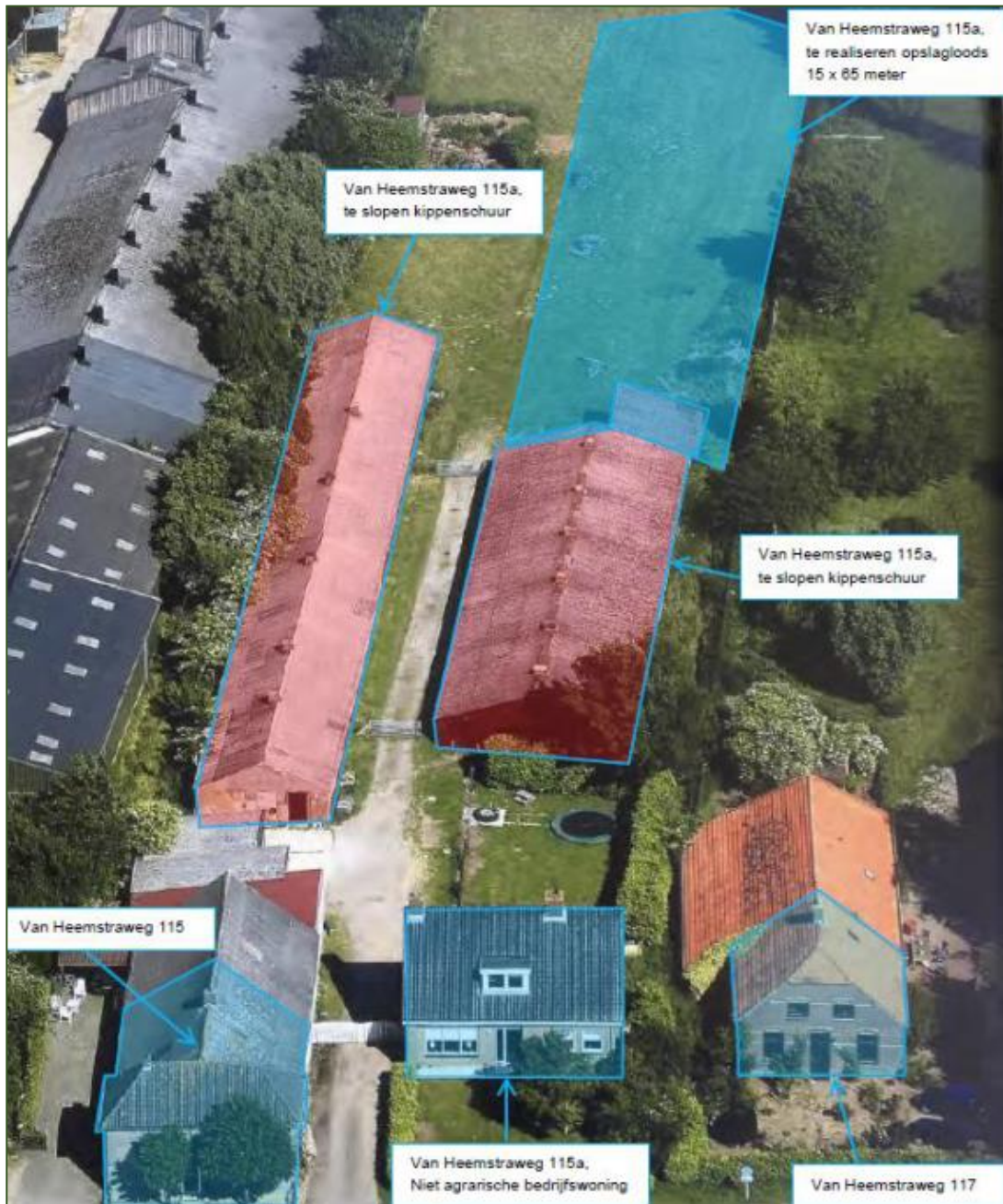
Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Indrukken plangebied.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De aanleiding voor het uitvoeren van onderhavige quickscan is de gewenste vestiging van een loonwerkbedrijf. In dit kader zullen de aanwezige kippenschuren worden geamoveerd. Ter plaatse van deze schuren zal waarschijnlijk tuin komen (mondelinge mededeling bewoner 115a). Achter de zuidelijke schuur zal een loods van 15x65 meter worden gerealiseerd. De uitrit voor deze nieuwe loods zal via het weiland ten oosten van de schuren naar de reeds bestaande erfverharding van Zijvond 2 lopen. Er worden in het kader van onderhavig project geen bomen gekapt of oppervlaktewateren gedempt.

Afbeelding 2: Gewenste toekomstige situatie (bron: VanWestreenen BV).

De bovenstaande ingrepen vallen binnen de Flora- en faunawet onder het belang j: de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

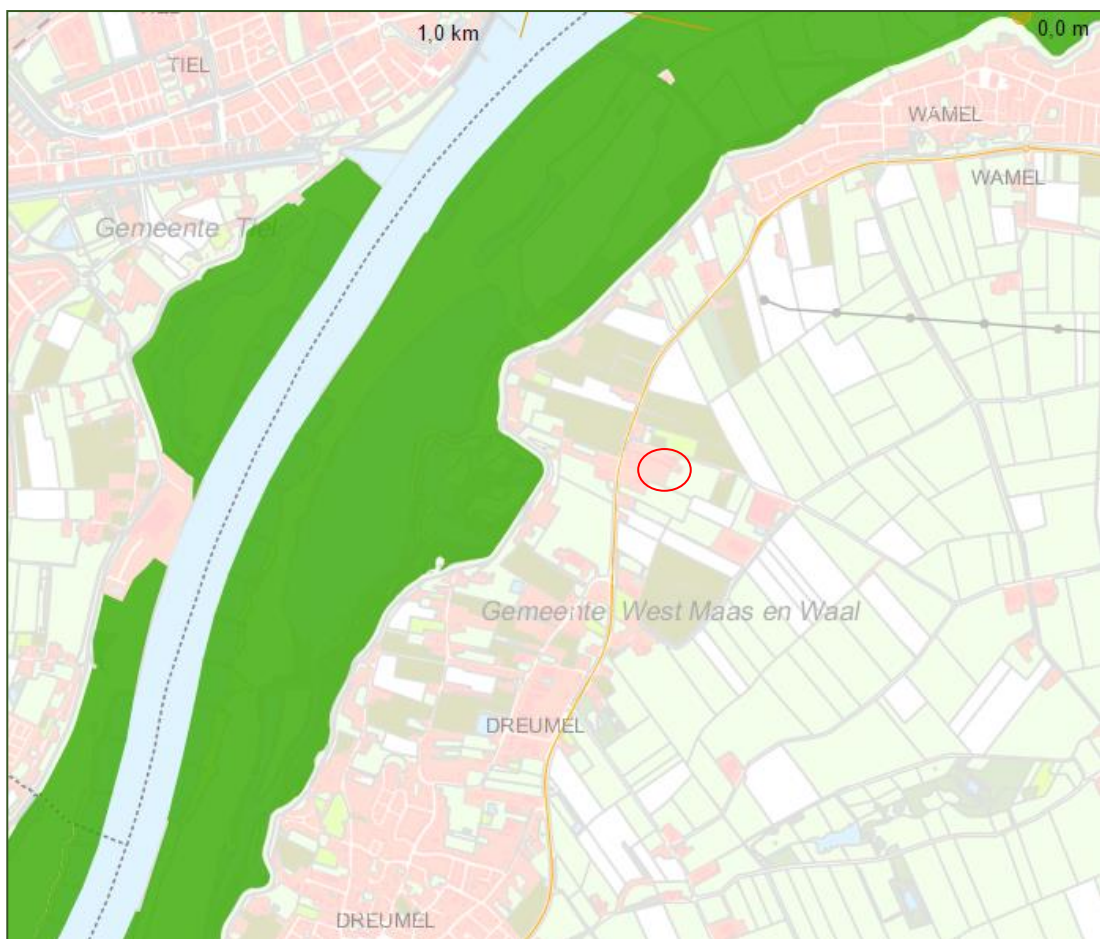
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de quickscan besproken, allereerst de bevindingen van de deskresearch en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek.

4.1 Bevindingen deskresearch

In de databases van de provincie Gelderland is af te lezen dat het plangebied niet is gelegen in het Gelderse Natuurnetwerk. Op circa 400 meter afstand is het Natura2000-gebied 'Rijntakken (deelgebied Waal)' gelegen.

Het plangebied heeft geen bijzonder beheertype meegekregen in het vigerende Natuurbeheerplan.

Afbeelding 3: Ligging plangebied t.o.v. het Natura2000-gebied 'Rijntakken'.

Volgens de geraadpleegde bronnen kunnen er soorten als kerkuil, huismus, diverse vleermuissoorten (waaronder de gebouwbewonende gewone dwergvleermuis en laatvlieger), das en steenmarter voorkomen in de omgeving.

Volgens het rapport van Econsultancy uit 2010 waren er op die locatie oude sporen van de steenuil aanwezig. Er zijn op die locatie geen streng of strikt beschermde soorten waargenomen.

Uit de raadpleging van de verspreidingsatlassen is naar voren gekomen dat op circa 450 meter (ten westen) en circa 1.000 tot 1.500 meter (ten oosten) twee recentelijk vastgestelde steenuil territoria aanwezig zijn.

4.2 Bevindingen veldonderzoek

In deze paragraaf zijn de bevindingen van het veldonderzoek opgenomen.

Flora

Binnen het daadwerkelijke plangebied zijn geen beschermde wilde planten waargenomen. Rondom de opstallen komen algemeen voorkomende soorten voor die te verwachten zijn op voedselrijke gronden.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn er binnen het daadwerkelijke plangebied diverse soorten waargenomen, waaronder koolmees, merel, duif, roodborst en kauw. Algemeen voorkomende soorten kunnen broeden in de groenstructuren naast de opstallen en in de opstallen zelf, zoals nu gebeurt door duiven.

In de noordelijke schuur zijn oude resten van een zangvogel (zonder hoofd), verscholen achter isolatiemateriaal, aangetroffen.

Foto: Nest duif en resten onthoofde vogel.

In de schuur zijn ook erg oude sporen van een steenuil aangetroffen. De veertjes waren al aangetast door motten. Verse sporen zijn niet aangetroffen. Mogelijk dat een steenuil het plangebied gebruikt om af en toe te roesten. Er zijn veel openingen aanwezig in het isolatiemateriaal. Hierdoor kunnen (roof)dieren makkelijk bij eventuele vogelnesten achter het isolatiemateriaal, en dus ook van de steenuil. Het is onwaarschijnlijk dat de steenuil in deze opstal broedt. Het nest van een steenuil is jaarrond beschermd.

Foto: Oude sporen steenuil in noordelijke schuur.

Er zijn geen sporen, zoals braakballen, veren of fecaliën, aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een kerkuil. De opstallen zijn niet geschikt voor jaarrond beschermde nesten van roofvogels of de gierzwaluw.

Er zijn geen exemplaren of nesten van de huismus waargenomen binnen het plangebied. Het ontbreekt de opstallen aan geschikte elementen, zoals windveren en dergelijke. Mogelijk speelt de aanwezigheid van een (steen)marter ook een rol. Het onderzoek is binnen het broedgeval van de huismus uitgevoerd. De soort is dan altijd te vinden nabij het nest. Auditief zijn er wel huismussen waargenomen bij buurtpercelen.

De omgeving is geschikt voor weidevogels. Het plangebied niet en de directe omgeving beperkt.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen exemplaren van tabel 3 of verblijfs- of voortplantingsplaatsen ervan aangetroffen. De soorten uit deze tabel zijn in een dergelijk plangebied ook niet te verwachten. De das kan de omgeving gebruiken om te foerageren, maar zal het plangebied niet aandoen en heeft er zeker geen vaste verblijfplaats. De weide is tevens afgeschermd door schikdraad.

Er zijn in de noordelijke schuur enkele redelijk verse uitwerpselen van een marterachtige aangetroffen, waarschijnlijk de steenmarter (tabel 2) gezien de locatie en de grootte van de uitwerpselen (eventueel bunzing, tabel 1). Latrines zijn niet aangetroffen, evenals geen verse prooidieren. Wellicht is de aangetroffen onthoofde zangvogel een oude prooi. Nesten van eekhoorn worden niet verwacht binnen het plangebied.

Algemeen voorkomende soorten (tabel 1-soorten), zoals muizen, konijnen en mollen, kunnen gebruik maken van het plangebied om er te foerageren of er te verblijven. Soorten als vos en haas kunnen nabij het plangebied worden waargenomen.

Vleermuizen

De opstallen zijn zo grondig mogelijk onderzocht op potentiële openingen waarvan gebouwbewonende vleermuizen gebruik kunnen maken om bij geschikte ruimtes te komen. Gebouwen met dergelijke dakbedekking zijn over het algemeen niet geschikt voor vleermuizen. Er zijn door de openheid van de schuren geen ruimtes met geschikt microklimaat.

Foto's: Voorbeelden ongeschiktheid van de schuren voor vleermuizen.

Er zijn geen geschikte bomen (de wat grotere, dikkere bomen met scheuren, ingerotte holtes en/ of loszittende schors) aanwezig waarin boombewonende soorten kunnen verblijven. De aanwezigheid van groen en schapen maakt dat het plangebied en de omgeving zeker zal worden gebruikt als foerageergebied.

Er zijn geen vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

Amfibieën, reptielen en vissen

Onder andere het gecultiveerde en bebouwde karakter en het ontbreken aan oppervlaktewater maken dat de veelal veeleisende exemplaren van streng en strikt beschermde soorten van de soortgroepen vissen, amfibieën, reptielen niet zijn te verwachten binnen het plangebied. Eventueel kunnen algemene amfibiesoorten (Tabel 1) gebruik maken van het plangebied als landhabitat.

Ongewervelden/ overige soorten

Onder andere het gecultiveerde en bebouwde karakter en het ontbreken aan oppervlaktewater maken dat de veelal veeleisende exemplaren van streng en strikt beschermde soorten van ongewervelden en overige soorten niet zijn te verwachten. Die soorten hebben vaak specifieke ecologische eisen die in dergelijke plangebieden beperkt aanwezig zijn.

5 EFFECTENBEOORDELING

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op de nabij gelegen beschermde gebieden en de aanwezige flora en fauna getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving.

5.1 Effecten beschermde gebieden

Het plangebied is niet gelegen in het GNN. Er geldt in de provincie Gelderland geen externe werking als het gaat om het GNN.

Het Natura2000-gebied 'Rijntakken' ligt nabij. Thema's als verdroging en vermessing/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna. Tevens betreft onderhavige rapportage geen Voortoets zoals bedoeld in het kader van de Nb-wet.

De verwijdering van de schuren zal eerder een positieve uitwerking hebben op de omgeving dan een negatieve. De bouw van de loods zal naar verwachting geen negatieve externe werking hebben op het beschermde gebied (en de soorten/ vogels) die daarvoor zijn aangewezen, dat zich circa 400 meter verderop bevindt. De meeste habitatsoorten zijn vissen en gebonden aan de Waal. Verblijfplaatsen van bever en meervleermuis zijn niet te verwachten binnen het plangebied. Ook voor de aangewezen vogelsoorten heeft het plangebied geen significante betekenis.

5.2 Effecten soorten

Er wordt in het kader van de Flora- en faunawet nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn er binnen het daadwerkelijke plangebied geen beschermde wilde vaatplanten aangetroffen.

Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroep.

Vogels

Algemeen voorkomende soorten, waaronder duiven, kunnen broeden in de te amoveren opstallen. Ook naast de te amoveren opstallen kan in de groenstructuren worden gebroed. De sloop van de opstallen en het eventueel rooien van groenstructuren dienen derhalve buiten het broedseizoen van vogels plaats te vinden (broedseizoen loopt in onderhavige situatie globaal van maart tot en met augustus/ september in verband met duiven). Het is van belang om te weten dat de Flora- en faunawet geen standaardperiode voor het broedseizoen hanteert. Het gaat erom of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum.

Tijdens de bouwwerkzaamheden dient er eveneens rekening te worden gehouden met broedgevallen. Dit kan onder andere door de bouw buiten het broedseizoen te plannen of anders de directe omgeving (gebied binnen de te verwachten invloedsfeer van de werkzaamheden) vrij te houden van broedgevallen.

Er wordt geen nestplaats van de steenuil verwacht binnen het plangebied. Er zijn alleen erg oude sporen aangetroffen en uit de geraadpleegde bronnen blijken er in de directe omgeving vaste verblijfplaatsen aanwezig te zijn. De openheid van het isolatiemateriaal en de aanwezigheid van een (steen)marter maken de locatie nog minder geschikt. Mogelijk dat de

steenuil af en toe roest binnen het plangebied. Een roestplek valt, bij voldoende alternatieve locaties, niet onder een vaste verblijfplaats zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet. De initiatiefnemer wil graag de steenuil terug op zijn erf. Daarom heeft hij twee speciale steenuilenkasten (marterproof) geplaatst. Hiermee wordt voor de toekomstige situatie voldoende roestplekken aangeboden en eventueel weer nieuwe broedplekken. Door de kasten in beheer te geven bij Steenuilenwerkgroep Maas en Waal (Dhr. A. van de Heuvel: heuvel52.001@hetnet.nl) kan de functionaliteit gemonitord worden en eventuele jongen worden geringd. Deze informatie kan bijdragen aan de bescherming van de steenuil.

Foto's: Foto's geplaatste steenuilenkasten (marterproof) op het terrein.

Mogelijk gaat er een zeer beperkt deel van het foerageergebied van de steenuil verloren door de realisatie van de loods. Het oppervlak van de loods zal circa 0,1 ha bedragen. Een territorium van een steenuil heeft vaak een grootte van tussen de 5 en de 30 hectare. De grootte is onder andere afhankelijk van het voedselaanbod en van de leeftijd van het mannetje. Jongere steenuilen hebben een groter territorium dan oudere, ervaren mannetjes (soortenstandaard Steenuil, RVO, versie 2.0, december 2014).

Een foerageergebied is alleen beschermd bij de Flora- en faunawet wanneer deze essentieel is voor het behoud van het functionele leefgebied. Door de ingreep gaat maar een klein deel verloren van potentieel foerageergebied in de vorm van weide. Mogelijk dat daar een enkele muis of regenworm voorkomt, maar de weide zal, zeker gezien de aanwezigheid van uitermate geschikt foerageergebied in de directe omgeving, geen significant/ essentieel onderdeel zijn van het functionele leefgebied van de soort. Er worden bovendien opstallen geamoveerd. Ter plaatse van de opstallen wordt waarschijnlijk tuin gerealiseerd met mogelijk groenstructuren. Mogelijk levert dit weer potentieel foerageergebied op.

Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat een kerkuil aanwezig is binnen het plangebied. Wat voor de steenuil geldt, geldt ook voor de kerkuil. Het foerageergebied van de kerkuil is alleen beschermd wanneer het een essentieel onderdeel is van het functionele leefgebied van de soort. Het leefgebied van de kerkuil varieert van 60 hectare in een voor de kerkuil heel goed gebied, tot 1200 hectare in een voor de kerkuil arm gebied (bron: soortenstandaard Kerkuil, RVO, versie 2.0, december 2014). Het ligt niet in de lijn der verwachtingen dat het plangebied een significant foerageergebied betreft.

De huismus komt waarschijnlijk voor op buurtpercelen (alleen auditief waargenomen). Zoals reeds aangegeven zijn er binnen het plangebied geen exemplaren of nesten waargenomen. Het onderzoek heeft binnen het broedseizoen van deze soort plaatsgevonden, dus de verwachting is dat bij aanwezigheid van de soort er wel exemplaren gezien zouden moeten zijn. De verwachting is dat het plangebied geen significant onderdeel is van het functionele leefgebied van deze soort. De nieuwbouwlocatie betreft weide. In deze weide zijn geen tot beperkt voedsel en broed- en schuilmogelijkheden aanwezig. In de opstallen zijn geen exemplaren, sporen of nesten waargenomen. In de toekomstige situatie zal er door het realiseren van extra

tuin waarschijnlijk leefgebied voor de soort bijkomen.

Wanneer aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan, zijn er geen negatieve effecten op vogels te verwachten.

Grondgebonden zoogdieren

Binnen het daadwerkelijke plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van strikt (tabel 3) beschermde soorten aangetroffen. Die worden ook niet verwacht binnen het gecultiveerde plangebied.

Er zijn uitwerpselen van (waarschijnlijk) een steenmarter aangetroffen in de noordelijke schuur. Latrines of verse prooiresten zijn niet waargenomen. Een steenmarter heeft binnen zijn territorium meerdere verblijfplaatsen waar hij overdag en 's nachts kan verblijven. Alleen de essentiële verblijfplaatsen, zoals kraamverblijven, zijn beschermd bij de Flora- en faunawet. De verwachting is dat de locatie geen kraamlocatie betreft door het ontbreken van duidelijke sporen (latrines, prooiresten en dergelijke). Een dergelijke functie was tijdens het veldbezoek echter niet geheel uit te sluiten. Daarom wordt er in onderhavige situatie van uitgegaan dat deze functie aanwezig is.

De soort valt in de huidige Flora- en faunawet in tabel 2. Dit houdt in dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij de RVO, mits er wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Op basis van de gedragscode dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld.

Een dergelijk werkprotocol is weergegeven in bijlage 1. Het ecologische werkprotocol is op basis van de gedragscode van Vereniging Stadswerk Nederland: Gedragscode Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (geldig tot 31 december 2016) en het soortenprotocol steenmarter STOWA) opgesteld.

Algemeen voorkomende soorten kunnen eventueel gebruik maken van het plangebied en de directe omgeving. Voor deze tabel 1- soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft. Wel geldt de zorgplicht.

Voorgaande beschouwend zijn er geen negatieve effecten te verwachten aangaande grondgebonden zoogdieren, mits wordt voldaan aan de genoemde voorwaarden.

Vleermuizen

De te amoveren schuren zijn, mede door de constructie en het golfplaten dak, niet geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen. Er zijn geen bomen aanwezig waarin boombewonende soorten kunnen verblijven.

De aanwezigheid van groen (insecten) maakt dat het plangebied en de omgeving zullen worden gebruikt als foerageergebied. Gezien het soortgelijke karakter van de directe omgeving zal het geen significant foerageergebied betreffen. Tevens zijn er geen significante vliegroutes aanwezig binnen het daadwerkelijke plangebied.

Amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het daadwerkelijke plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van streng en strikt beschermde soorten aangetroffen of te verwachten.

Voor eventuele Tabel 1- soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft. Wel geldt de zorgplicht.

Bovenstaande beschouwend zijn er geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroepen.

Ongewervelden/ overige soorten

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen of exemplaren van streng en strikt beschermde overige soorten waargenomen.

Bovenstaande beschouwend zijn er geen negatieve effecten te verwachten aangaande overige soorten.

Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten.

De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode).

6 CONCLUSIE

Op basis van onderhavige quickscan is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de Flora- en faunawet en overige (natuur)wetgeving.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Beschermde gebieden	De voorgenomen ingrepen zullen naar verwachting geen negatief effect hebben op beschermde (natuur)gebieden. Onderhavige rapportage betreft geen Voortoets Nb-wet.
Soortgroepen	Flora Er zijn geen beschermde wilde soorten aangetroffen.
	Vogels In en naast de te amoveren opstallen kunnen algemeen voorkomende vogels broeden. → De sloopwerkzaamheden (en eventuele rooiwerkzaamheden) dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden; → Bij de bouwwerkzaamheden dient rekening met eventueel broedende in de directe omgeving te worden gehouden. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Tevens zijn er geen significante onderdelen (zoals foerageergebieden en schuilmogelijkheden) van functionele leefgebieden van soorten als de kerkuil en de huismus vastgesteld. In het verleden is de noordelijke schuur hoogstwaarschijnlijk gebruikt door een steenuil om er te verblijven en/of te broeden. Gezien de huidige staat van de schuur en de aanwezigheid van een steenmarter maakt dat de steenuil niet meer is te verwachten. → De initiatiefnemer heeft op vrijwillige basis twee speciale steenuilenkasten opgehangen binnen het perceel. → Het plangebied betreft geen essentieel onderdeel (foerageergebied) van het functionele leefgebied van deze soort.
	Grondgebonden zoogdieren Vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Mogelijk dat de steenmarter de kippenschuren gebruikt als dagverblijfplaats. Een steenmarter heeft diverse rustverblijfplaatsen binnen zijn of haar territorium. → Tijdens het veldbezoek kon de exacte functie van de te amoveren opstallen niet worden vastgesteld; → In dat kader zal de sloop van de opstallen conform het bijgevoegde ecologische werkprotocol (bijlage 1) moeten gebeuren.
	Vleermuizen Er zijn geen geschikte verblijf- en/of voortplantingsplaatsen aanwezig binnen het plangebied. Tevens betreft het plangebied geen essentieel foerageergebied en zullen er door de ingreep geen essentiële vliegroutes verloren gaan.

Soortgroepen	<i>Amfibieën, reptielen en vissen</i> Er zijn geen vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen of exemplaren van streng en strikt beschermde overige soorten waargenomen. Algemeen voorkomende soorten kunnen eventueel gebruik maken van het plangebied.
	<i>Ongewervelden/ overige soorten</i> Er zijn geen vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen of exemplaren van streng en strikt beschermde overige soorten te verwachten.
Flora- en faunawet	Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er in de huidige situatie <u>geen</u> procedurele gevolgen zijn ten gevolge van de voorgenomen ingrepen, mits er aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan (zoals sloop buiten broedseizoen en conform bijgevoegd ecologisch werkprotocol). → Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving; → Nader onderzoek naar soorten is <u>niet</u> noodzakelijk; → Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is <u>niet</u> noodzakelijk; → Voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1) geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft.

BIJLAGE 1

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL STEENMARTER

Onderhavig ecologisch werkprotocol is zo opgesteld dat bij juiste uitvoering van de genoemde maatregelen zoveel mogelijk negatieve effecten op de steenmarter worden voorkomen. Het ecologische werkprotocol is op basis van de gedragscode van Vereniging Stadswerk Nederland: Gedragscode Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (geldig tot 31 december 2016) en het soortenprotocol steenmarter STOWA) opgesteld.

- Voorafgaande aan de verbouwing/ sloop worden de opstallen gecontroleerd op de aanwezigheid van de steenmarter;
- De sloop van de opstallen dient buiten de meest kwetsbare tijd van de steenmarter plaats te vinden, de kraam- en zoogperiode. Deze loopt globaal (afhankelijk van onder andere weersomstandigheden) van maart tot half augustus. Deze periode kan ook korter duren (dient te worden vastgesteld door een ter zake kundige);
- De opstallen dienen voor de (sloop)werkzaamheden zoveel mogelijk onaantrekkelijk/ ongeschikt gemaakt te worden voor de steenmarter (soms kan een radio hard aanzetten helpen om de steenmarter te verjagen);
- Ter mitigatie van de te vernietigen verblijfplaats dient in de directe nabijheid een speciale steenmarterkast te worden geplaatst. Deze nieuwe verblijfplaats dient ruim voor de sloop gecreëerd te zijn opdat de steenmarter voldoende tijd heeft om de plek te ontdekken.

Afbeelding 4: Speciale steenmarterkast (bron: Vivara).

- De werkzaamheden dienen onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de steenmarter te gebeuren.

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

1 Flora- en faunawet

De bescherming van planten- en diersoorten is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze wet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht.

Het uitgangspunt van de Flora- en faunawet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is. Van het verbod ('nee') kan alleen onder bepaalde voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen die voor alle planten en dieren geldt. Naast de zorgplicht bevat de wet ook een aantal verbodsbepalingen die ervoor zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten.

1.1. Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

1.2 Verbodsbepalingen

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

1.3 Algemene maatregelen van Bestuur (AMvB)

De 'AMvB art.75' van de Flora- en faunawet is in februari 2005 in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke soorten tijdens specifieke activiteiten geregeld. De Flora- en faunawet is middels deze AMvB vereenvoudigd doordat bij bijvoorbeeld ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer voor de meest algemene soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

De beschermde soorten worden ingedeeld in drie categorieën (tabellen). Tevens hebben vogels een aparte status.

Tabel 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (licht beschermd):

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de zorgplicht van kracht. De werkzaamheden betreffen bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Tabel 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een, door de minister goedgekeurde, gedragscode gewerkt wordt (streng beschermd):

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer er niet gewerkt wordt met een gedragscode of wanneer de ingrepen niet vallen bij de onder Tabel 1 genoemde werkzaamheden, kan een ontheffing worden aangevraagd. Deze kan worden verleend indien de beoogde ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en). Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. De aanvraag zal worden onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3: Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (bijlage 1) (strikt beschermd):

Voor soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de bijlage 1 soorten geldt het zwaarste beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- sprake is van een in of bij de wet genoemd belang;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Voor bijlage IV-soorten geldt eveneens dat er sprake moet zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang.

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

1.4 Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd tijdens het broedseizoen. De Flora- en faunawet hanteert geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is, ongeacht de datum.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nest. Deze nesten vallen tijdens de gebruikperiode onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Een aantal vogels gebruiken het gehele jaar hun nest, als bijvoorbeeld vaste rust- en of verblijfplaats, of zijn erg honkvast en keren elk jaar terug naar dezelfde locatie of gebruiken elk jaar hetzelfde nest en zijn niet in staat om zelf een nest te maken. In bovengenoemde situaties is het nest jaarrond beschermd. Dit houdt in dat het nest/ vaste rust- en verblijfplaats ook na het broedseizoen niet zomaar vernietigd mag worden (Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten, augustus 2009)

Indien een jaarrond beschermd nest aanwezig is en deze (en/ of de leefomgeving) verloren gaat, kan een ontheffing worden aangevraagd en/ of dienen mitigerende maatregelen genomen te worden.

Voor soorten kan alleen ontheffing worden verkregen indien er sprake is van een wettelijk belang genoemd in de Vogelrichtlijn;

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

1.5 Gedragscode

Er kan gebruik worden gemaakt van de vrijstelling die is gegeven naar aanleiding van een goedgekeurde gedragscode. Er dient dan aantoonbaar in overeenstemming met de gedragscode gewerkt te worden door de inhoud van de gedragscode op te nemen in bijvoorbeeld eigen werkprotocollen.

Veel gebruikte gedragscodes voor onderhavige activiteiten zijn de gedragscode 'ruimtelijke ordening en inrichting van gemeenten' en de gedragscode 'Flora- en faunawet voor de bouw- en ontwikkelsector'.

Licht Beschermt Zwaar	niet beschermde soorten	Zorgplicht
	Soorten van tabel 1 lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht
	Soorten van tabel 2 middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragscode of Ontheffing
	Vogels	Gedragscode of Ontheffing
	Vogels met jaarrond beschermde nesten	Ontheffing
	Soorten van tabel 3 zwaarste beschermingsregime bijlage 1 AMvB bijlage IV Habitatrichtlijn	Ontheffing

Tabel 1: Samenvatting beschermingsregime Flora- en faunawet.

2 Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet'98)

Het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden in Nederland is opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 die per 1 oktober 2005 van kracht is.

Gebieden die bescherming genieten onder de Nbwet'98 zijn Natura2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden), Beschermde Natuurmonumenten en wetlands.

Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten, zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden, moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. Betreft het een Natura2000-gebied zal een vergunningsaanvraag op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 moeten worden aangevraagd.

3 Nationaal Natuur Netwerk (NNN)

Vaak vallen de Natura2000-gebieden samen met het zogenaamde Nationaal Natuur Netwerk (NNN), de voormalige Ecologische Hoofdstructuur. In de provincie wordt de benaming Gelders Natuurnetwerk gehanteerd.

Dit NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In het NNN liggen: bestaande natuurgebieden (waaronder de 20 Nationale Parken), gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden (beheerd volgens agrarisch natuurbeheer) en ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

In het netwerk geldt het 'nee, tenzij'-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moeten de ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben. De schadelijke effecten van de activiteit op de natuur moeten bovendien worden gemitigeerd. De kernkwaliteiten en omgevingscondities vormen het toetsingskader. De initiatiefnemer dient onderzoek te doen naar eventuele significant negatieve effecten die een activiteit kan hebben op het NNN.

4 Rode Lijst

Rode Lijst soorten zijn soorten die zijn opgenomen op officiële, door het parlement bekrachtigde en in de Staatscourant gepubliceerde, lijsten van soorten die gevoelig of kwetsbaar zijn of zelfs direct in hun voortbestaan bedreigd worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijsten hebben geen juridische status, tenzij ze ook in de Flora- en faunawet zijn opgenomen.

BIJLAGE 3

LITERATUURLIJST

Boeve, M.N, Omgevingsrecht, uitgeverij Europa Law Publishing, Amsterdam, 2006
Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992
Den Held, J.J, Beknopt overzicht Nederlandse Plantengemeenschappen, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1991
IKC Natuurbeheer, Handboek natuurdoeltypen in Nederland, uitgeverij Judels&Brinkman, Delft, 1995
Meesters, G, Natuuratlas van Nederland, uitgeverij Icob b.v. Alphen aan den Rijn, 2001
Meijden R. Van der, Heukels' Interactieve Flora van Nederland, ETI, 2007
Parmentier, F, Paassen A van, Steenuil onder de pannen – maatregelencatalogus, 2009
Olsen L-H, Dier & spoor, KNNV uitgeverij, 2012
Ravon, De amfibieën en reptielen van Nederland, 2009
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, uitgeverij KNNV, Utrecht, 2002
Spohn, R, Bloemen, uitgeverij Tirion BV, Baarn, 2008
Spohn, R, Bomen, uitgeverij Tirion BV, Baarn, 2008
Sterry, P, Vogelwijzer, uitgeverij Tirion BV, Baarn, 2006
Vogelbescherming Nederland, Topografische Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland, Zeist, 2003.

Internet:

www.gelderland.nl
www.ravon.nl
www.sovon.nl
www.vogelbescherming.nl
www.vogelvisie.nl
www.vzz.nl

Soortenstandaard RVO (versies 2.0, december 2014)
Steenuil
Kerkuil
Gewone dwergvleermuis